

gla

slovenske kulturne akcije

Leto VI - 11 VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA 15.6.1959

ZA KULISAMI

Listi in revije so v maju in juniju pisali o naši peti obletnici. Omenjali so lepe uspehe in nam izrekli priznanje. Vsem smo resnično in iz srca hvaležni in samo prosimo, da bi nam ostali naklonjeni in nas podpirali. Ob tej priložnosti je bila tudi možnost, da se je pokazalo, kaj je na "odru", kaj je pred kulisami Slovenske kulturne akcije. Pregledi so navajali knjige, revije, zbornike in liste ter prireditve. Vsi soglašajo, da je zunanji uspeh pomemben!

Toda, kaj naj bi bilo za kulisami? Takih vprašanj se otesajo, češ, kaj neki naj bi bilo tisto, kar se skriva nekje v ozadju. Kdor stopi na oder in se ozira na kulise, jih opazuje z občudovanjem, češ, kako je bilo mogoče iz teh desk in drogov ustvariti tisto, kar je pričaralo lepoto za oči in za uho. Ozračje veje izza kulis, polno je vsebine in kdor ima veliko domišljije, more pri tem še več doživeti. Veliki odri imajo prav v kulisah, opremi in garderobi toliko bogastva, da so delavnice in arhivi gledališč pravi muzeji, v katerih hranijo mnogo narodne kulture.

Naš oder nima veliko kulis. In ko se je nekdo te dni obračal na nas z vprašanjem, kaj naj bi bilo za našimi kulisami, smo mu mogli iskreno priznati, da je malo ali pa celo nič. In vendar mislimo govoriti o tem, kaj je bilo za kulisami! Predvsem bi naj bilo rečeno, da nočejo biti naše kulise nič skrivnostnega. Seveda pripomorejo kulise k uspehu, toda gorje tistemu, kdor se zanaša na slavo kulis! Če je že kdaj bilo kaj posebnega ali lepega, tedaj je treba vsem, tistim na odru, in onim, ki so samo gledali ali poslušali ali brali, iskati tisto, kar je za kulisami trajno; ne smemo se ustavljati pri trenutnih spoznanjih, uspehih! Treba je izpopolnjevati tisto, čemur so bile kulise res samo kulise. Glavno delo se ne opravlja med kulisami ali na odru. Veljavo more ohraniti tisto, kar je trnek vrglo globoko, se zasidralo in potem mesece, leta ali celo dobo gloda in oblikuje, da izčiščeno prinese na dan.

Kulise govore svoj jezik in vedo povedati marsikaj o tem, kako se je varila misel ali rojevalo delo. Tudi so sposobne, resnico pokazati takšno, kot je! Njihova trdota in nepopolnost govori tudi o težavah, ranah in tudi o zmagah. Toda na kulisah so tudi sledovi udarcev in - porazov. (Pri 33 publikacijah in nad 100 prireditvah in finančnih težavah je nujno kdaj kje zaškripalo!) Med kulisami je nekaj pravičnega in krutega. Oboje je življenje obilo posejalo na pot.

Kulise govore svoj jezik.

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

Literarni odsek

Tretji kulturni večer bo v petek dne 19. 6. ob 19.30 in sicer v dvorani Slovenske hiše, Ramón Falcón 4158

S p o r e d :

IZZA KULIS SLOV. KULT. AKCIJE

Četrti kulturni večer bo v soboto dne 4. julija.

ZGODOVINSKI ZBORNİK

Četrti letnik knjižne založbe Slovenske kulturne akcije je uvrstil v svojo zbirko tokrat Zgodovinski zbornik kot publikacijo zgodovinskega odseka SKA. Gradivo je zbral in zbornik uredil vodja odseka Marijan Marolt.

Na prvem mestu je razprava, ki jo je napisal p. *Maver Grebenc*: Itinerar sv. Bernarda v letih Anakletove shizme. Delo je pri nagradnem natečaju SKA dobilo drugo nagrado. — *Rajko Ložar* je prispeval: Ljudska obrt in trgovina v Sloveniji. — *Maksimilijan Jezernik* je zastopnik z razpravo: Rim in drugo Baragovo potovanje v Evropo. — *Sledi Bogumil Vošnjak*, ki je zbral gradivo v članku: Ustavni pogledi Krfske deklaracije. — Prispevek iz novejšje slovenske zgodovine je *Frana Erjavca* Avtonomistična izjava slovenskih kulturnih delavcev leta 1921. — Zbornik zaključuje *Branka Sušnik*: Totemizem in šamani zem pri Čamakokih.

Knjiga obsega 212 strani.

I Z Š L O :

ZGODOVINSKI ZBORNİK

212 strani

Posamezni izvodi bodo na razpolago na kulturnem večeru 19. junija.

— — —

V TISKU:

M E D D O B J E št. 4 - IV

— — —

ČETRTI KULTURNI VEČER

Sobota 4. julija 1959 točno ob sedmih zvečer na odru kolegija Frančiškanskih misijonark Mar.

Arroyo, 909

POET MED NAMI

Gledališki nastop

— Drugi kulturni večer je bil v soboto dne 6. junija. Bil je v okviru literarnega odseka in je za to priliko kulturni oddelek francoske ambasade posodil film: Evropa v drami človeštva. S prikazovanjem in razlago slik in umetnin skozi dva tisočletja evropske zgodovine je bil podan prerez razvoja evropske misli. Pred predavanjem je podal uvodni komentar Ruda Jurčec, ki je med izvajanjem tudi pojasnjeval posamezne prizore. — Udeležba je bila zelo lepa.

odmevi

— "NAŠ TEDNIK — KRONIKA", celovski tednik, objavlja v svoji številki z dne 6. maja 1959 dolg članek o jubileju Slov. kult. akcije. Članek nosi naslov: "Pet let plodnega kulturnega dela". Pisec začenja članek takole:

"Pred petimi leti se je v Buenos Airesu v Argentini zbrala skupina slovenskih književnikov, likovnih umetnikov in znanstvenikov, ki so hoteli tudi v tujini nadaljevati s svojim delom. Bila je ustanovljena Slovenska kulturna akcija, o katere delu smo v našem listu večkrat poročali. Pet let je sorazmerno kratka doba, vendar lahko Slov. kult. akcija pokaže na bogato žetev, s katero je obogatila duhovno kulturo celotnega slovenskega naroda, saj resničnih kulturnih vrednot ne omejujejo ne čas ne ocean in ne politične meje: So naša skupna last."

— "MISLI", mesečnik, ki izhaja v Avstraliji, je posvetil peti obletniki Slov. kult. akcije članek, (junjska številka), ki nosi naslov: "Pet let dela in uspehov". Članek podrobno razlaga pet in delo SKA in poudarja, da list izreka prav iskrene čestitke Slov. kult. akciji.

"Pismo" se imenuje periodični list, ki ga izdaja slovenska pisarna v Londonu. Kot razmnoženina je zelo razširjena po Evropi in tudi po drugih delih sveta. Peti obletnici posveča daljši članek in iz njega povzemamo:

"Začetki so že pokazali, da je bilo delo zastavljeno pravilno in je naletelo na ugoden odziv. Če pogledamo na dobo petih let, se moramo res čuditi, da je bilo številčno šitki skupini kulturnih delavcev mogoče opraviti tolikšno delo. Revija Meddobje je postala osrednja revija in po četrtem letniku kritika ugotavlja, da je visoko kvaliteta in vodilna slovenska revija. Med njenimi pisatelji in pesniki so avtorji z vseh kontinentov. Njen vpliv je danes tolikšen, da jo vpoštevajo tudi tujci in se njeni pestrosti in resnosti čudijo. Knjižna produkcija se je razmahnila in bo te dni dosegla število 35 publikacij. "Glas" živahno in razgledno obvešča o vsem sodobnem slovenskem in tujem kulturnem dejstvu. Marsikaj bi vejetno izostalo, če ne bi bilo Slovenske kulturne akcije. Vsekakor bi zijala velika razpoka v oblikovanju slovenskega duha, če ne bi bilo revije in pesniških zbirk, ki bodo v zgodovini slovenskega slovstva gotovo dobile svojo pravo oznako in ceno. Toda še značilnejši

IZ DELAVNICE PREVAJANJA DANTEJEVEGA "PEKLA"

Prevod Dantejevega "Pekla" je v tiskarni že postavljen, ni pa še dotiskan. Ker pa je zanimanje zanj veliko, me je urednik naprosil, naj ob tej priložnosti odprem malo "vratca v delavnico", kako sem prevajal Danteja. Misel se mi ni zazdela brezmišna, kajti malokdo si predstavlja, kakšen napor pomeni prevajanje Dantejevih verzov. Koliko obračanja in piljenja in presnavljanja, novega iskanja po vseh kotičkih možgan in čakanja navdihov pomenja tako prevajanje, naj podam samo na zgledu prvih treh tercijn.

Pred mano leži original:

Nel mezzo del camin di nostra vita
mi ritrovai per una selva oscura,
ché la diritta via era smarrita.
Ah! quanto a dir qual era, è cosa dura,
questa selva selvaggia e aspra e forte,
che nel pensier rinnova la paura!
Tanto è amara, che poco è più morte;
ma per trattar del ben ch'io vi trovai,
dirò dell'altre cose, ch'io v'ho scorte.

Ne bom tega doslovno prevajal v prozi, ker slednji razume. Toda, kako naj to pevem v verzih?

Vraz je leta 1835. prevel tako-le:

Na steze našega življenja sredi
se v mračnem logi noga mi zateče,
da prava pot ni meni bla na sledi.
Ah, tak bil, moj jezik težko zreče,
ta log in grozoviti, divji, pusti,
da men' v spomeni že srce trepeče
tak grenki, skor da manje smrt je skusti:
al slaviti blagor, ki ga tam nalazil,
vse kmal' spak drugih pravili ta usti.

Z Vrazom si ne bom mogel dosti pomagati. Vzemimo Debevca iz leta 1910:

Dni mojih polovica je za mano
bila; tu znašel sem se v temni lozi —
zgrešena prava pot in vse neznano!
Bila tako je gosta skozinskozi
ta loza pa zaraščena in silna,
da s mislih nanjo že se zdrznem v grozi.
Bridkost iz nje izvira mi obilna;
a tudi sreče vir se mi je javil
ondí in druga čuda neštevilna.

Župančičevega prevoda nimam pri sebi. Ne Zlobčevega. Kaj naj vzamem iz tega? Všeč mi je bila Debevčeva naslonitev na Prešerna in sem poskusil z njim:

V dni našega življenja polovici
sem znašel se v goščavi in temini,
ko zgrešil pot sem pravo po ravnici.

"Via diritta" je lahko prava pot, pa tudi ravna pot; toda ta zadnji izraz ne morem dopolniti z "ravnico", kajti gozd je lahko tudi v ravnici. Zato sem poskusil dalje.

Na sredi pota našega življenja.

da, to ustreza natančnemu prevodu in besedni vrsti in zato naj ostane. Vse odslej sem poskusil nadaljevati od tod kot osnove.

sem znašel se v goščavi in temini,
ko s prave sem stezè zašel v blodenja.
Ah, kakšen bil je gozd ta, ves v trnini
in trd in divji, reči mi težko je,
ko grozo mi bude že nanj spomini:
grenak, ko malo bolj le smrt lahko je.
A meni — v srečo; da bo to jasneje,
povem, kaj videlo še tam oko je.

Rad bi pa pudavil besedo *smrt na koncu*, kot jo ima izvirnik, in sem napisal:

Težko, ah, najti je izrez divjini,
ki trn prepletal oster jo in trd je,
ko strah bude mi nanjo že spomini:
grenak, kot malo bolj še smrt je!
v njej našel srečo sem. Povem pa preje,
kaj še sem videl v blodnji skozi trtje.

Zavrgel sem to inačico in začel vnovič na različne načine:

Na sredi pota našega življenja
zašel sem v gozd teman, ko se mi prava
stezà izgubila v stran je in v blodenja.

Ni se mi izgubila, jaz sem jo *zgrešil*. — Obrnem stavek v aktiv:

zašel sem v gozd teman, ko smer sem pravi
stezi izgubil in zavil v blodenja.

Ah, reči, kakšen bil je splet v goščavi
tej divji, ostri, mi težko je,
že v mislih strah se znova mi pojavi...

Ah, zajela sta me gozd in v njem temnjáva...

Ah, reči, kakšna je bila goščava...

Gozd mene zajame, ni on šel meni naprot, jaz sem
vanj. Črtam. [zašel]

sem znašel v gozdu polnem se temine...
Ah reči, kakšen bil je splet trnine
ta gošča gosta, divja, mi težko je...
že v mislih nanjo groza me prešine...

zajela me je v gošči noč s temino...

Ah, hosto divjo, reskavo trnino
opisati z besedo mi težko je,
ko že spomin splaši me z bolečino!

sem znašel se v goščavi mrakoviti

ah, gošči divji, trdi, trnoviti
izraz dobiti pravi, mi težko je,
že v mislih nanjo me začne mraziti...

(Dalje na 4. strani)

je pojav, da je nastop SKA pobudil delo pesnikov in pisateljev, ki zaradi razmer verjetno ne bi mogli najti mesta in založnika za izdajo... Emigraciji in skupni duhovni zakladnici slovenstva je Slov. kult. akcija darovala velik delež, ki ne bo ostal brez posledic. Ohranila je emigraciji posodo njenega duhovnega poslanstva, v patrimonij slovenstvo pa je vklesala spomenik, o katerem je nekdo zapisal, da je "aere perennis".

— "MISLI" (števil. junija 1959), objavlja kritiko o knjigi Zorka Simčiča "Človek na obeh straneh stene", ki jo je napisala Pavla Miladinovič. Med drugim piše:

"Že zaradi naslova sem hlastno segla po knjigi, zakaj človek in njegova duševnost sta me od vsega življenja najbolj zanimala. Eden pisateljev, ki posega v človekovo duševnost, je Jurčec ('Ljubljanski triptih'). Isto velja o Simčiču. Vendar si pisatelja, razen v tem, nista v ničemer podobna. J. je nežen, ogiba se vseh grobosti, tragedijo ovija z lepoto, Simčič pa ostane stvaren razumar. Ne išče lepote, kjer je ni. V stvarnosti Simčičevega peresa je skrita tista dražljivost, ki bralca žene v globino in tesnobo človekovega notranjega jaza. Simčič prodira v človekovo podzavest. Njegov jezik ni površen, ni izlizen, kot smo navajeni pri čitanju opisovanja zunanjih dogodkov pri mnogih pisateljih. Simčič piše neustrašeno, z najglobljimi goni... Kljub življenjskemu neuspehu je Simčičev človek človek brez sovraštva. Ljudi sprejema take kot so, le s seboj je vedno v borbi. Zato beži v samoto, izogiba se pogovoru z ljudmi, boji se jih, ker jim ne da pogledati v notranjost, v katero je ujet kot v začaran krog... Roman je izredno globok in poln prikritega trpljenja, ki se skriva za navidezno mirnim in razumskim človekom. Želeti je, da bi nam pisatelj Simčič dal novih del izpod svojega peresa, v katerem ni nobene lažnjive mora'e, hinavstva in ozkosrčnosti."

kronika

— Radijska postaja v Trstu je dne 2. junija prenašala vsebino razgovora z dr. Tinotom Debeljakom o njegovem prevodu Dantejevega Pekla, čigar izdajo je kot izredno izdanje napovedala Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu.

— Ljubljanski tednik Naši razgledi prinaša kritiko Slodnjakove Zgodovine slovenskega slovstva, ki je izšla v nemščini. Poročila pravijo, da je kritik Dušan Pirjevec še dovolj stvaren. Potem ko so v Ljubljani dr. Slodnjaka na univerzi upokojili, pa so ga profesorji beograjske univerze povabili, da naj pride predavati na filozofsko fakulteto. Ko so pred leti v Ljubljani onemogočili Kocbeka zaradi knjige Strah in pogum, je tudi odšel za nekaj let v Beograd "v izgnanstvo".

— Umrl je slovenski pisatelj Damir Feigel. Slovenska literatura ima malo humoristov. Med fašizmom je ostal v rodni Gorici in je s svojimi deli lajšal trpljenje Slovencev.

ali...

sem znašel se v goščavi, v noč oviti.
Težko, ah, v tej divjini je dobiti
mi pravi izraz, bila trn oster, trd je...
ko moram se že v misli nanj zgroziti i.t.d.

In še in še sem obračal verze:

Na sredi pota našega življenja,
v goščavo temno noga mi zatava,
ko s prave sem stezè zašel v blodenja.

Ah, reči, kakšna bila je goščava
ta divja, trda, ostra, mi težko je,
že v mislih nanjo strah me spreletava:

In še zadnja:

Na sredi pota našega življenja
zataval sem v temo goščave črne,
ko pravo smer sem zgrešil, šel v blodenja.

Ah, reči, kakšno je bilo to trnje,
goščave divje, trde, mi težko je,
ko v mislih nanj že strah se mi spovrne:

grenko kot malo bolj le smrt lahko je!
A meni — v prid. Kako, povem kasneje;
prej pa, kaj videlo še tam oko je.

S temi inačicami še nisem izčrpal vseh poskusov, ki sem jih krotovil v mislih in papirjih, predspanju, na poti, na železnici, med računi i.t.d. In tako sem ostal med zadnjima dvema za končno odločitev. Katero?

In kljub takemu iskanju, bo prevod ostal samo "senca" izvirnika.

Tako sem odprl samo "vratca" v delavnico tega prevoda. In takih verzov, tercin je skoraj 5000! In pri vsaki je šlo na isti način. Če bi navajal prevod n. pr. napisa nad peklenjskimi vrati, bi našel še več inačic kot tu. Zato si lahko predstavljate veselje prevajalca, ko ga pripelje tako prevajateljsko "rokodelstvo" končno iz tega "pekla" pod zvezde. Tedaj pa se ozre nazaj "v to besno valovje" in — mu ni žal truda in napora.

td

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

Gledališki odsek

Četrty kulturni večer, v soboto 4. julija točno ob sedmih zvečer na odru kolegija Frančiškanskih misijonark Marijinih, Arroyo 909, Capital

POET MED NAMI

Gledališki nastop

ob 110 letnici smrti pesnika Franceta Prešerna

Uvodna beseda — predsednik Ruda Jurčec

Nastopili bodo:

Marica Majer Debevčeva, Marija Kutnar Jeločnikova,
Pavči Maček Eiletzeva, Nataša Zajc Smersujeva;

Nikolaj Jeločnik, Maks Nose in Jože Rus.

Priredba in režija — Nikolaj Jeločnik

Scena — arh. Marijan Eiletz

Vstopnice po \$ 10.- bodo na razpolago pri blagajni pred vhodom v dvorano pol ure pred začetkom predstave.

Založba Slovenske kult. akcije

Pravkar izšlo:

ZGODOVINSKI ZBORNİK

Uredil Marijan Marolt

212 strani

Cene: Argentina 70.— pesov;
ostala Južna Amerika 90.— pesov;
ZDA in Kanada 2 dol.;
Italija 900.— lir; Avstrija 40.— šilingov;
Francija 700.— fran-
kov; Anglija in Avstralija 15
šil.; drugod 2 dol.

GLAS smo do sedaj pošiljali brezplačno. Marsikdo se je tako spoznal z našim delom in postal naročnik knjižne zbirke, ali pa je nakazal za tiskovni sklad GLASA. Stroški v tiskarni silno naraščajo in povečali so se za poštnino. Zato smo prisiljeni, da opozorimo vse, ki GLAS prejema, da bomo list brezplačno lahko naprej pošiljali samo članom in naročnikom, vsem drugim pa tedaj, če bodo nakazali naročnino za GLAS posebej.

— Danski slavist Gunnar Olaf Svane je napisal slovnico slovenskega jezika in je delo izšlo pod naslovom: "Gramatik der slowenischen Schriftsprache". Knjiga je izšla v danski prestolnici Kopenhagen. Strokovnjaki pravijo, da je tako dobra slovnica, da Slovenci v domovini doslej nimajo tako dobre slovnice. Posebnost knjige je, da so vse besede poudarjene, a ne samo po mestu in vokalni kvaliteti, ampak tudi po rastoči in padajoči intonaciji. To je tako težko vprašanje, da se ga noben slovenski slovničar dosedaj ni upal lotiti. Prvi je poskusil uvesti v slovnico poudarke pokojni dr. Anton Brztnik, pa njegova knjiga ravno zaradi tega potem ni bila odebrena za rabo v šolah. Druga odlika Svanejeve slovnice je, da je posvetil veliko skrb glagolu in uvedel novo razdelitev glagola.